

Možnosti podpory zdravých sourozenců dětí s PAS

Pomáháme zvyšovat kvalitu života osob s PAS

2.10. 2019

Mgr. et Mgr. David Havelka, Ph.D.

Dětské oddělení Psychiatrické léčebny Šternberk

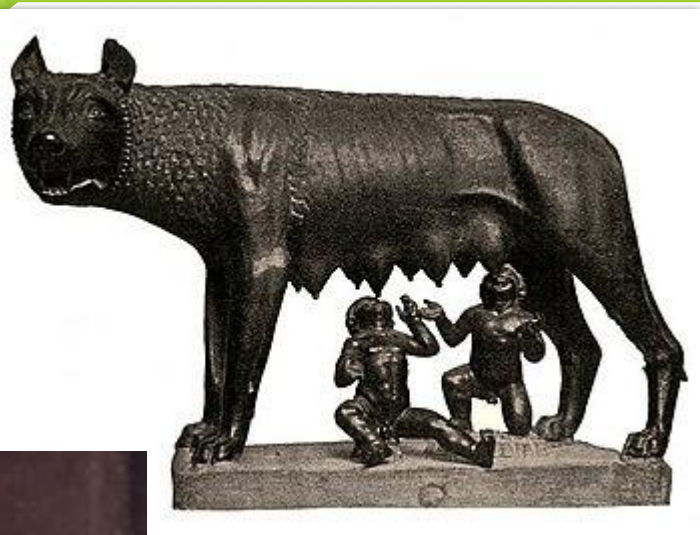
Katedra psychologie, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita

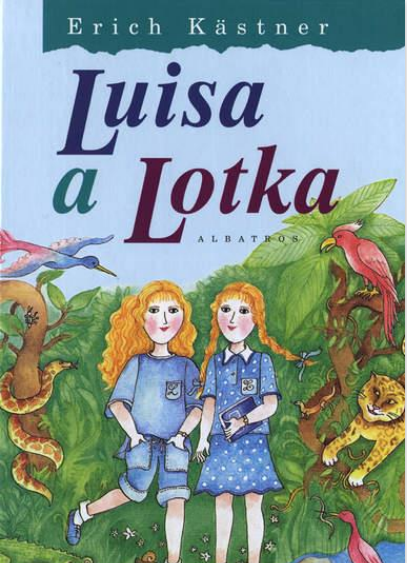

**PSYCHIATRICKÁ
LÉČEBNA
ŠTERNBERK**

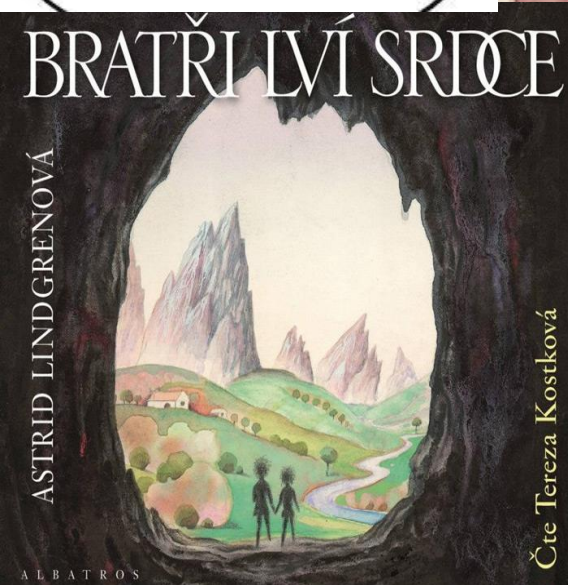
„Speciálnosť“ sourozeneckého vzťahu

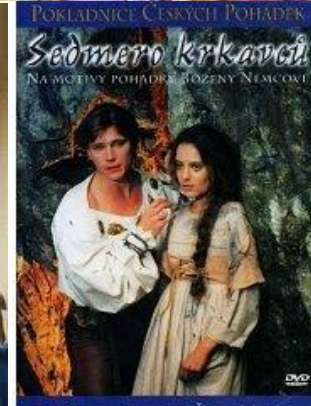

Třetí princ

Antonín Moskalyk (1982)

obotnice
l. patra

Specifika sourozeneckého vztahu

- Nejdelší, který v životě máme
- Trávíme s ním nejvíce času
- Sourozence si nevybíráme
- Vzájemně se od sebe učíme
- Relativní rovnostářství

Testík

Sourozenectví s dítětem s PAS

„Sourozenec je stabilní součástí života dítěte. Sdílí s ním značnou část zkušeností a zůstává celoživotně blízkým, i kdyby vzájemnou vazbu tvořilo nakonec jen vědomí příbuznosti a společné zážitky z dětství. Tato vazba je dána a nelze ji nijak změnit.“

(Vágnerová, 2000 s. 177)

Kolik typicky se vyvíjejících sourozenců dětí s PAS žije v ČR?

80 %

$$(10\,000\,000 : 150) \times 0,8 =$$

53 333

$$(10\,000\,000 : 68) \times 0,8 =$$

117 647

Prevalence 1:150 – Bertrand (2001); Chakrabarti (2001)

Prevalence 1:68 – CSC (2014)

Rodiče dítěte s PAS

- zvýšená hladina stresu
- snížené vědomí vlastní účinnosti
- vyšší výskyt psychických i fyzických zdravotních problémů
- Vyšší finanční výdaje na péči o dítě **až 3x vyšší** Daire et al. (2011)
- Zhoršení pracovního uplatnění **1,0 – 9 %; <1,0 – 46 %; 0,0 – 45 %** Bourke-Taylor et al. (2011)
- časový tlak **9,5 hodiny denně (5,3 hodiny)** Pissula & Kossakowska (2010)
- vysoká míra rozvodovosti **Téměř 2x častěji** Hartley et al. (2010)

Obtíže dítěte s PAS

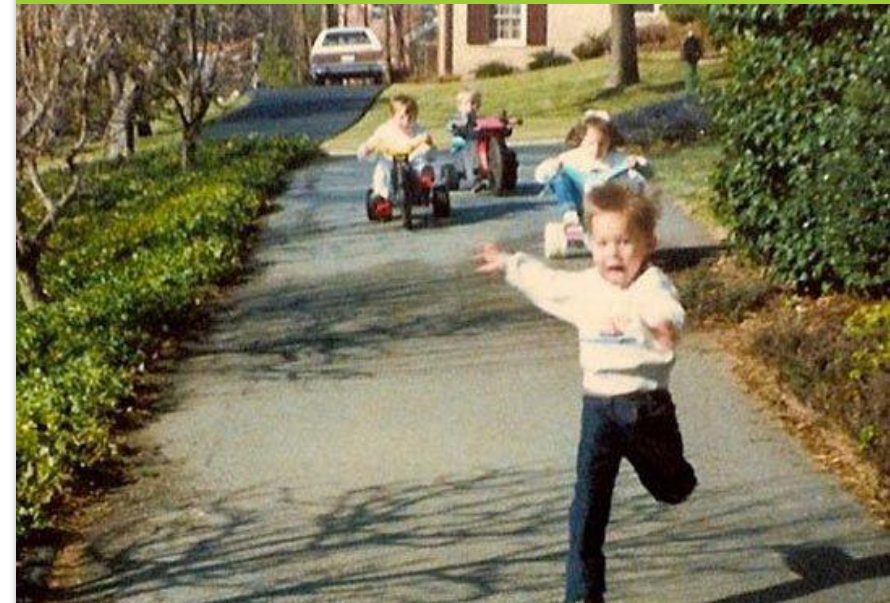
- **Potíže v komunikaci**
- **Potíže v sociální oblasti**
- **Potíže v představivosti, zájmech a hře**
- mentální postižení a kognitivní deficit
- nesamostatnost, nedostatečná úroveň sebeobsluhy, potřeba celoživotní péče, potíže ve stravování a vyměšování
- hyperaktivita
- externalizované a internalizované poruchy chování
- poruchy nálady
- další psychiatrické potíže
- obtížná spolupráce
- potíže s přizpůsobením
- limitace rodinných možností

Zdravý sourozenec

- Konfrontace s problémovým chováním
- Nedostatek informací a porozumění problémům sourozence
- Bezradnost v řešení problémových situací
- Navýšení domácích povinností a péče sourozence
- Pokles rodičovské pozornosti
- Rozdílnost hranic a výchovných stylů
- Omezení mimoškolních a rodinných aktivit
- Obavy z budoucnosti
- Zvýšená emocionální zátěž

Když lidé říkají: „Přál bych si mít tolik sourozenců jako Ty.“ Ukážu jim tento obrázek...

Důsledky

Zvýšený výskyt:

- adaptačních obtíží
- problémového a poruchového chování **(20 – 30%)**
- negativního sebepojetí
- problémů a poruch v oblasti emočního prožívání

celkově snížená kvalita života

Nejopomíjenější člen primárního rodinného systému

SOUROZENEC
Jediný nepřítel, bez kterého
bychom nechtěli žít

Pozitivní dopady sourozenectví

„Sourozenectví není diagnóza“

Pozitivní vliv na
sourozence s
postižením
**(přirozený
učitel)**

Rozvoj:

- Trpělivosti
- schopnosti pomáhat
- Tolerance
- Empatie
- Pocitu vzájemnosti
- odpovědnosti

„Pozitivní vztahy mezi sourozenci usnadní každodenní život rodiny a zároveň představují celoživotní podpůrný systém.“

(Richman, 2006, s. 95)

Důvody a přínosy podpory sourozenců

- Transformace z péče institucionální na péči komunitní
- Pozitivní vliv na dopady intervence
- Pozitivní vliv na kvalitu života celé rodiny
- Pozitivní vliv na kvalitu života zdravého sourozence

„Při práci s dítětem s PAS je velmi důležité pracovat a vždy brát v úvahu i celý jeho rodinný systém, neboť jedině tak bude efekt práce dostatečně efektivní a dlouhodobý.“

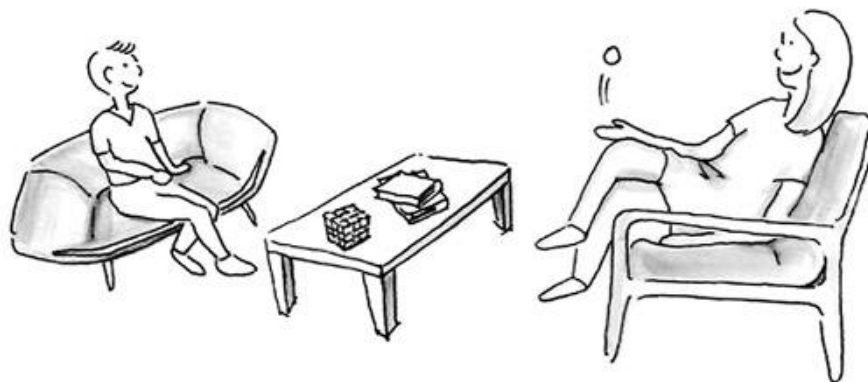
Časté otázky rodičů a kde na ně najít odpověď?

- Jak co nejlépe předat informace o problémech sourozence?
- Jak upevnit sourozenecký vztah?
- Jak pracovat s emocemi, které přicházejí?
- Jak se vypořádat s nedostatkem času a pozornosti pro zdravého sourozence?
- Jak nastavit dětem podobné hranice?
- Co dělat, když se začne chovat stejně jako bratr/sestra?
- Jaký objem péče o dítě s PAS je ten správný?
- Jak se vypořádat s limitací rodinných aktivit?
- Jak dítěti pomoci vypořádat se s nevhodnými reakcemi okolí?
- Jak pracovat s budoucností mých dětí?
- Jak vyřešit školu?

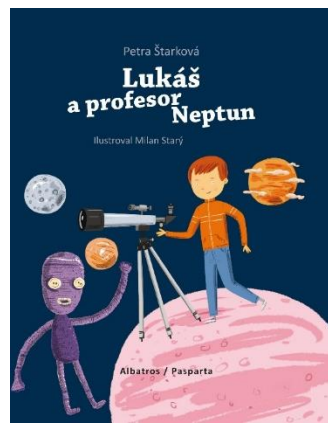
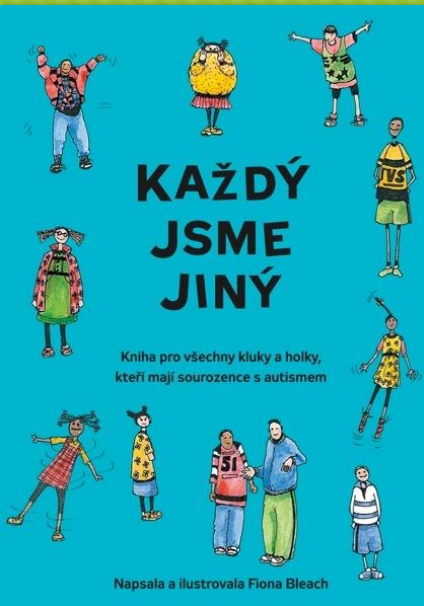

Odborná podpora sourozenců

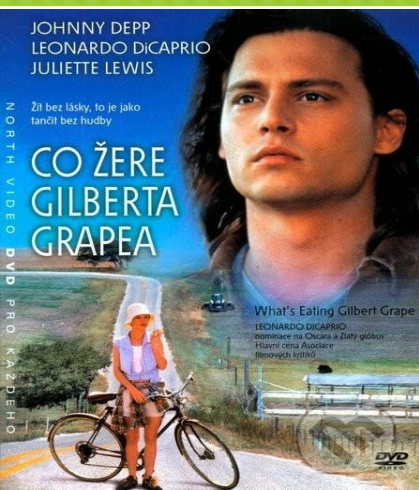
05 CHILD PSYCHOLOGICAL SERVICES

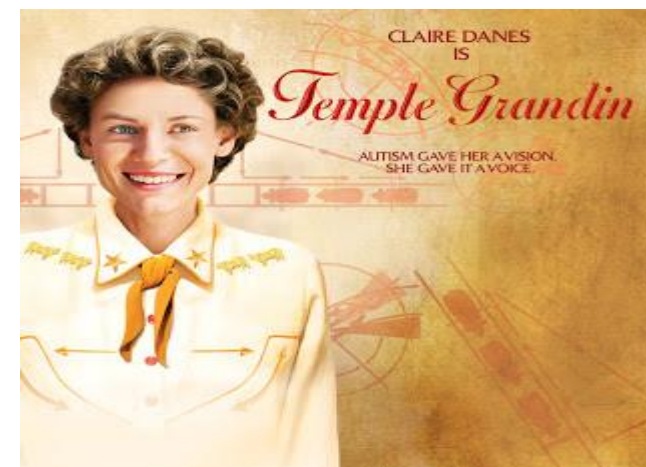
Literatura

Práce s filmem

MARATHON

Webové stránky

FamilienBande
FamilyTies - Together for siblings

○ **ČR:**

○ Zvláštní sourozenci

○ **Svět:**

○ Sibbs

○ Siblings australia

○ Stifting Familienbande

○ Young carers

Skupinové programy

- Sibshops
- Sibworks
- Sibstar

Sibworks

STEPS

Skupinový **T**erapeuticko-**E**dukační **P**rogram pro
Sourozence dětí s poruchami autistického spektra

Základní parametry

- MANUALIZOVANÝ PROGRAM
- 10 setkání / 120 minut
- 1x týdně/ všední den odpoledne
- 6 - 10 dětí (koedukované; 7-11 let; 12 – 16 let)
- Indoor
- 2 vedoucí

Jsem STEPařka Tonička
a provázím děti
programem

Zaměření programu

- Navýšení vědomostí a porozumění PAS
- Trénink zvládání náročných situací typických pro život se sourozencem s PAS
- Poskytnutí příležitosti pro vyjádření a zpracování emocí v bezpečné atmosféře
- Nácvik způsobů vyhledávání a vyžádání si sociální opory
- Poskytování pozornosti a prostoru pro vyjádření
- Vrstevnická podpora
- Poskytnutí prostoru pro relaxaci, oddych a zábavu
- Posilování pozitivních aspektů sourozeneckého vztahu
- Prevence psychických obtíží a poruch duševního zdraví

Proběhlé programy

Výstupy programu

- Výrazný nárůst vědomostí o PAS
 - 14/25 → 21/25
- Sourozenecký vztah
 - Signifikantní zlepšení z pohledu účastníků i rodičů
(lepší přijetí diagnózy, větší trpělivost, více pomáhání, zapojování do hry, úbytek žárlivosti a konfliktů)
- Subjektivně vnímaná úroveň rodinné opory -signifikantní nárůst
- Kvalita života - signifikantní nárůst v oblasti psychologického fungování (z pohledu účastníků i rodičů)
- Psychické fungování
 - Signifikantní pokles na škále celkových obtíží (zlepšení zejména v oblasti Emocionální obtíží a potíží ve vztazích s vrstevníky)
- Pozitivní přijetí účastníky i jejich rodiči

VÝSTUPY PROGRAMU JSOU STABILNÍ V ČASE

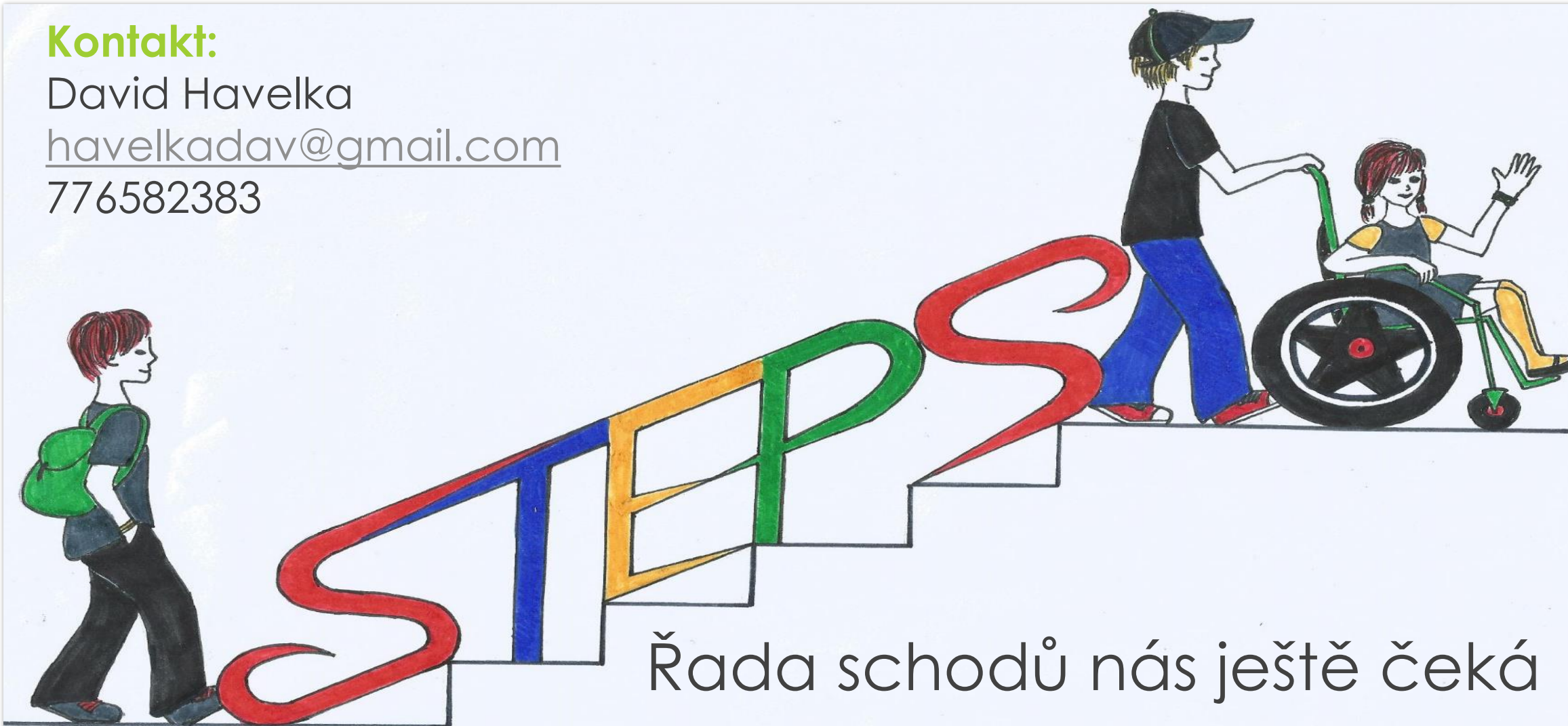
Manuál knihy vyjde v lednu 2019 v nakladatelství Paspárta

Kontakt:

David Havelka

havelkadav@gmail.com

776582383

Řada schodů nás ještě čeká

MYŠ

LENKA

Pokud se sourozenecký vztah vydaří, sourozenci jsou na cestě životem skoro stejně cennými souputníky jako manželé.

(Říčan, 2006)

Místo poděkování za
pozornost jsem si pro vás
připravila domácí úkol

